

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
ELEANOR SHARPSTON,
predstavljeni 27. novembra 2014¹

Zadeva C-497/13

**Froukje Faber
proti
Autobedrijf Hazet Ochten BV**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe *Gerechtshof's-Hertogenbosch* (Nizozemska))

„Direktiva 1999/44/ES — Status kupca — Sodno varstvo — Neskladnost blaga — Dolžnost obvestitve prodajalca — Dokazno breme“

1. V tej zadevi *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Nizozemska) (v nadaljevanju: predložitveno sodišče) predlaga sprejetje prehodne odločbe o dveh sklopih vprašanj, ki se nanašajo na Direktivo 1999/44/ES, s katero se usklajujejo pravila o nekaterih vidikih potrošniških pogodb.² Prvi sklop se v bistvu nanaša na to, ali je s pravom Unije zahtevano, da nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preuči, ali je stranka, ki kupuje blago, potrošnik v smislu Direktive 1999/44, in če je tako, obseg te obveznosti.³ Drugi sklop se nanaša na dolžnost potrošnika, da prodajalca obvesti o neskladnosti blaga, dobavljenega na podlagi pogodbe, za katero velja Direktiva 1999/44, in na dokazno breme glede take neskladnosti v katerem koli naknadnem postopku.

2. Ta vprašanja so se pojavila v sporu med F. Faber in Autobedrijf Hazet Ochten BV (v nadaljevanju: Hazet) glede odškodnine za škodo, ki izhaja iz domnevne neskladnosti rabljenega avtomobila, ki ga je družba Hazet prodala F. Faber in ki je zgorel.

Direktiva 1999/44

3. Direktiva 1999/44 prispeva k doseganju cilja visoke ravni varstva potrošnikov, določenega v členu 169 PDEU.⁴ Z njo je določena minimalna uskladitev.⁵ Glede na uvodno izjavo 5 „bo oblikovanje skupnih minimalnih pravil na področju prava varstva potrošnikov, ki velja ne glede na kraj nakupa blaga v [Evropski uniji], okrepilo zaupanje potrošnikov in jim omogočilo, da bolje izkoristijo prednosti notranjega trga“.

1 — Jezik izvirnika: angleščina.

2 — Direktiva 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 4, str. 223). Ta direktiva je bila po času dejanskega stanja v postopku v glavni stvari spremenjena z Direktivo 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov (UL L 304, str. 64, v nadaljevanju: Direktiva 2011/83).

3 — V teh sklepnih predlogih bom besedni zvezi „po uradni dolžnosti“ in „*ex officio*“ uporabljala kot sopomenki.

4 — Uvodna izjava 1 Direktive 1999/44. Člen 169(1) PDEU določa: „Zato da bi podprli interese potrošnikov in zagotovili visoko raven varstva potrošnikov, Unija prispeva k varovanju zdravja, varnosti in ekonomskih interesov potrošnikov, pa tudi k spodbujanju njihove pravice do obveščenosti, izobraževanja in samoorganiziranja za zaščito njihovih interesov“.

5 — Člen 1(1) Direktive 1999/44.

4. V uvodni izjavi 6 je neskladnost blaga s pogodbo prepoznana kot glavna težava, s katero se soočajo potrošniki, in kot pglavitni vir konfliktov s prodajalci. V uvodni izjavi 7 je nadalje razdelano načelo skladnosti in je v njej določeno:

„[...] blago [mora biti] predvsem v skladu s pogodbo; [...] načelo skladnosti s pogodbo [se lahko] šteje za skupni element različnih nacionalnih pravnih tradicij; [...] v nekaterih nacionalnih pravnih tradicijah potrošniku ni mogoče zagotoviti minimalne ravni varstva zgolj s sklicevanjem na to načelo; [...] v okviru teh pravnih tradicij lahko koristne zlasti nacionalne določbe za zagotavljanje varstva potrošnikov v primerih, kadar se stranki nista dogovorili o nobeni posebni pogodbeni klavzuli ali kadar sta predvideli klavzule ali sklenili dogovore, ki posredno ali neposredno odpravljajo ali omejujejo pravice potrošnikov, in ker v primeru, če te pravice izvirajo iz te direktive, takšne klavzule ali dogovori niso zavezujoče za potrošnika.“

5. V skladu z uvodno izjavo 8 je za lažjo uporabo načela skladnosti „koristno uvesti izpodbojno domnevo skladnosti s pogodbo, ki pokriva najbolj običajne situacije; [...] ta domneva ne omejuje načela pogodbene svobode [...]“. V uvodni izjavi 8 je dalje navedeno, da „[...] se lahko v odsotnosti posebnih pogodbenih klavzul, pa tudi v primeru uporabe klavzule o minimalni zaščiti, uporabijo elementi, navedeni v tej domnevi, na podlagi katerih se ugotovi neskladnost blaga s pogodbo; [...] sta kakovost in raba, ki ju lahko potrošnik razumno pričakuje, med drugim odvisni od tega, ali je blago novo ali rabljeno; [...] so elementi, navedeni v domnevi, kumulativni; [...] če se ugotovi, da določen element zaradi okoliščin primera očitno ni uporaben, ostanejo drugi elementi domneve kljub temu v veljavi“.

6. V uvodni izjavi 19 je navedeno, da „morajo imeti države članice možnost, da določijo rok, v katerem mora potrošnik obvestiti prodajalca o neskladnosti s pogodbo; [...] lahko države članice zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov, če take obveznosti ne uvedejo; [...] morajo imeti potrošniki po vsej [Evropski uniji] v vsakem primeru na voljo vsaj dva meseca časa, da obvestijo prodajalca o neskladnosti s pogodbo“.

7. V skladu z uvodno izjavo 22 „stranki z dogovorom ne smeta omejiti pravic potrošnikov ali se jim odpovedati, ker bi to izničilo zakonsko zaščito [...]“.

8. V Direktivi 1999/44 „potrošnik“ pomeni „vsako fizično osebo, ki na podlagi pogodb, zajetih s to direktivo, deluje v namene, ki ne sodijo v okvir njene poslovne ali poklicne dejavnosti“ (člen 1(2)(a)), „prodajalec“ pomeni „vsako fizično ali pravno osebo, ki na podlagi pogodbe prodaja potrošniško blago v okviru svoje trgovske, poslovne ali poklicne dejavnosti“ (člen 1(2)(c)) in „potrošniško blago“ pomeni „premične materialne predmete“ (člen 1(2)(b)).⁶

9. V skladu s členom 2(1) „[mora prodajalec] potrošniku dobaviti blago v skladu s prodajno pogodbo“. Glede na člen 2(2) se domneva, da je potrošniško blago skladno, če:

- „(a) je v skladu z opisom, ki ga je dal prodajalec, in ima lastnosti blaga, ki ga je prodajalec predložil kot vzorec ali model;
- (b) je primerno za poseben namen, za katerega ga potrošnik zahteva ter s katerim je seznanil prodajalca ob sklenitvi pogodbe in je prodajalec s tem soglašal;
- (c) je primerno za namene, za katere se blago iste vrste običajno uporablja;

6 — Zdi se, da v obravnavani zadevi ni upoštevana nobena od izjem od te opredelitve. Glej tudi točko 55 spodaj.

(d) ima kakovost in lastnosti, ki so običajne za blago iste vrste in jih potrošnik lahko razumno pričakuje, ob upoštevanju vrste blaga ter vsake javne izjave prodajalca, proizvajalca ali njegovega zastopnika, zlasti v oglasu ali pri etiketiranju blaga, glede posebnih lastnosti blaga.“

10. V skladu s členom 2(3) „[z]a neskladnost s pogodbo v smislu tega člena ne šteje, če je bila potrošniku ob sklenitvi pogodbe neskladnost znana ali mu razumno ni mogla biti neznana ali če neskladnost izvira iz materiala, ki ga je dobavil potrošnik“.

11. Člen 3(1) določa, da je prodajalec odgovoren potrošniku za vsako neskladnost s pogodbo, ki obstaja ob dobavi blaga. V preostalem delu člena 3 so določeni zahtevki, ki so na voljo potrošniku. Ti so v členu 3(2) naštetih v tem vrstnem redu: neodplačno popravilo ali neodplačna zamenjava blaga, da se vzpostavi skladnost s pogodbo, ustrezno znižanje kupnine in odstop od pogodbe glede zadevnega blaga.

12. Člen 5 z naslovom „Roki“ določa:

„1. Prodajalec je odgovoren po členu 3, če se neskladnost pokaže v dveh letih od dobave blaga. Če za pravice iz člena 3(2) po nacionalni zakonodaji velja zastaralni rok, se ta ne izteče pred iztekom dveh let od dobave blaga.[⁷]

2. Države članice lahko predvidijo, da mora potrošnik za uveljavljanje njegovih pravic o neskladnosti obvestiti prodajalca v dveh mesecih od ugotovitve neskladnosti.

[...]

3. Če ni dokazano nasprotno, se domneva, da je vsaka neskladnost, ki se pokaže v šestih mesecih po dobavi blaga, obstajala že v trenutku dobave, razen če ta domneva ni združljiva z vrsto blaga ali naravo neskladnosti.“

13. Člen 8(2) z naslovom „Nacionalno pravo in minimalno varstvo“ določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov.“⁸

14. V skladu s členom 9 „[d]ržave članice sprejmejo ustrezne ukrepe glede obveščanja potrošnikov o nacionalnem pravu za prenos te direktive in po potrebi pozovejo poklicne organizacije, da obvestijo potrošnike o njihovih pravicah“.

Nizozemsko pravo

15. Člen 7:5(1) Burgerlijk Wetboek (nizozemski civilni zakonik, v nadaljevanju: BW) določa, da je prodaja potrošniškega blaga „prodaja premičnine [...], ki je sklenjena med prodajalcem, ki opravlja poslovno ali poklicno dejavnost, in kupcem, fizično osebo, ki ne opravlja poslovne ali poklicne dejavnosti“.

16. V skladu s členom 7:17(1) BW mora biti dobavljeno blago v skladu s pogodbo.

7 — Glej tudi uvodno izjavo 17. Poleg tega lahko države članice v skladu s členom 7(1) določijo, da se v primeru rabljenega blaga prodajalec in potrošnik dogovorita o krajšem obdobju odgovornosti prodajalca. Nizozemska ni uporabila te možnosti.

8 — Glej tudi uvodno izjavo 24 Direktive 1999/44 in člen 169(4) PDEU.

17. Člen 7:18(2) BW, s katerim je v nizozemsko pravo prenesen člen 5(3) Direktive 1999/44, določa:

„Pri prodaji potrošniškega blaga se domneva, da blago pri dobavi ni v skladu s pogodbo, če se neskladnost pokaže v šestih mesecih po dobavi, razen če ne izhaja drugače iz vrste blaga ali narave neskladnosti.“

18. V skladu z obrazložitvijo k členu 7:18(2) BW mora kupec zatrjevati (in ob sporu dokazati), da blago ni v skladu s pogodbo in da se je neskladnost pokazala v šestih mesecih po dobavi. Nato mora prodajalec zatrjevati in dokazati, da je bilo blago ob dobavi dejansko v skladu s pogodbo.

19. Člen 7:23(1) BW določa:

„Kupec se ne more več sklicevati na neskladnost dobavljenega blaga s pogodbo, če o tem ni seznanil prodajalca v primernem roku, potem ko je to ugotovil ali bi moral ugotoviti. Če pa se vendarle izkaže, da blago nima neke lastnosti, ki jo ima po zatrjevanju prodajalca, ali pa se neskladnost nanaša na dejstva, za katera je ta vedel ali bi moral vedeti, pa jih ni sporočil, mora biti obvestilo podano v primernem roku po ugotovitvi. Pri prodaji potrošniškega blaga mora biti obvestilo podano v primernem roku po ugotovitvi, pri čemer se za pravočasno šteje obvestilo v roku dveh mesecev po ugotovitvi.“

20. Glede na navedbe predložitvenega sodišča mora kupec obvestiti prodajalca, da to, kar je bilo dobavljeno, ni v skladu s pogodbo v smislu člena 7:17 BW. Ni nujno, da se to stori pisno; zadostuje lahko tudi ustna seznanitev. V skladu z ustaljeno sodno prakso Hoge Raad (nizozemsko vrhovno sodišče) mora kupec v primeru, da je prodajalec ugovarjal, da obvestilo ni bilo pravočasno podano (kot je časovni pogoj glede prodaj potrošniškega blaga opisan v členu 7:23(1), tretji stavek), zatrjevati in po potrebi dokazati, da je pravočasno in na način, prepoznaven za prodajalca, grajal blago.

21. Predložitveno sodišče je pojasnilo, da kupec izgubi vse pravice, ki izhajajo iz neskladnosti, če je prodajalec obveščen prepozno.

22. Ali je kupec v primernem roku obvestil prodajalca (kot je splošno uporabni časovni pogoj v zvezi s prodajo opisan v členu 7:23(1), prvi in drugi stavek), je (glede na sodno prakso Hoge Raad) odvisno od tega, (i) ali je opravil pregled, ki ga je v danih okoliščinah od njega mogoče razumno pričakovati, da bi ugotovil, ali je dobavljeno blago v skladu s pogodbo, in (ii) ali je, potem ko je ugotovil (ali bi pri takem pregledu moral ugotoviti), da dobavljeno blago ni v skladu s pogodbo, v primernem roku o tem obvestil prodajalca. Dolžina roka, ki je na voljo za pregled v točki (i), je odvisna od okoliščin primera, med drugim tudi od vrste napake in tega, ali jo je bilo mogoče opaziti, od načina, kako se napaka pokaže, ter strokovnosti kupca. Mogoče je potreben pregled, ki ga opravi strokovnjak. Glede dolžine roka v točki (ii) je treba v primeru, da ne gre za prodajo potrošniškega blaga, upoštevati vse zadevne interese in relevantne okoliščine. Obdobja za to niso točno določena. Pri prodaji potrošniškega blaga je od dejstev in okoliščin primera odvisno, ali je obvestitev prodajalca več kot dva meseca po ugotovitvi pravočasna.

23. Čeprav se člen 7:23(1) BW – razen zadnjega stavka – uporablja za prodajo potrošniškega blaga in primere, v katerih ne gre za prodajo potrošniškega blaga, je predložitveno sodišče navedlo, da je s to določbo prenesen člen 5(2) Direktive 1999/44.

24. Po nizozemskem pravu se za večino vidikov varstva potrošnikov šteje, da ne spadajo v pravila javnega reda.

25. Na podlagi člena 22 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (zakonik o pravnem postopku, v nadaljevanju: Rv) lahko sodišče kadar koli in v kateri koli fazi postopka od ene ali obeh strank zahteva, da podata nadaljnja pojasnila svojih stališč. V skladu s členom 23 Rv sodišče odloči o vsem, kar so stranke navedle ali predlagale, v skladu s členom 24 Rv pa to stori na podlagi dejstev, okoliščin in podlage, na katero so stranke oprle svoj zahtevek oziroma svoje zahtevke. Člen 149 Rv načeloma nasprotuje temu, da bi – razen dobro znanih dejstev – upošteval dejstva, ki niso vključena v navedbe strank.

26. V pritožbenih postopkih lahko sodišče odloča samo o zahtevkih strank. Vendar lahko po uradni dolžnosti uporabi pravila javnega reda. Stranke lahko navajajo nova dejstva, vendar le v prvih pisnih stališčih v pritožbenem postopku.

27. Nizozemska vlada je na obravnavi še pojasnila, da mora nizozemsko sodišče kljub pasivni vlogi v civilnem postopku odločiti o tem, katera pravna pravila se uporabijo za določena dejstva, prav tako pa ima druge možnosti za razjasnitev spora, kot na primer pravico, da od strank zahteva dodatne informacije.

Dejansko stanje, postopek in vprašanja za predhodno odločanje

28. F. Faber je 27. maja 2008 pri družbi Hazet za znesek 7 002 EUR kupila rabljen avtomobil. Avtomobil je bil dobavljen še istega dne. Pogodbeni pogoji so bili določeni na vnaprej pripravljenem obrazcu „Koopovereenkomst particulier“ (prodajna pogodba za posameznike), v katerega so bili med drugim vneseni ime in naslov F. Faber, podrobnejši podatki o avtomobilu, ki ga je kupila („brez kakršne koli garancije“), cena ter podpis F. Faber in predstavnika družbe Hazet.

29. F. Faber se je 26. septembra 2008 z avtomobilom peljala na poslovni sestanek. Poleg nje je bila v avtomobilu še njena hčerka. Avtomobil se je vnel in popolnoma zgorel. Služba za pomoč je odredila, da se avto odpelje v hrambo v delavnico družbe Hazet. F. Faber navaja, da se je po telefonu pogovarjala z družbo Hazet, medtem ko sta bili na dan požara ona in njena hči kot sopotnici v vozilu vlečne službe na poti do družbe Hazet. Družba Hazet zanika, da bi F. Faber v tej fazi omenila kar koli glede morebitnega vzroka požara ali vpletenosti družbe Hazet vanj. Avtomobil je bil na zahtevo družbe Hazet odpeljan k Autodemontagebedrijf Reuvers (v nadaljevanju: Reuvers), kjer naj bi bil shranjen v skladu z veljavnimi okoljskimi predpisi.

30. V začetku leta 2009 je družba Hazet telefonsko kontaktirala F. Faber glede ostankov avtomobila, ta pa ji je pojasnila, da še vedno čaka na policijsko tehnično poročilo o požaru.

31. F. Faber je 16. februarja 2009 pri policiji zaprosila za tehnično poročilo, vendar je policija 26. februarja 2009 odgovorila, da tehnično poročilo ni bilo izdelano.

32. Reuvers je 8. maja 2009 razstavil razbitino, družbo Hazet pa je dva dni pred tem obvestil, da bo, ker nima drugih navodil, tako ravnal.⁹

33. F. Faber je z dopisom z dne 11. maja 2009 družbo Hazet obvestila, da jo šteje za odgovorno za škodo (v skupnem znesku 10.828,55 EUR), ki ji je nastala zaradi požara in ki je zajemala nakupno ceno avtomobila, prenosni računalnik, fotografski aparat, usnjeno jakno, drugo jakno, navigacijsko napravo in fotografijo na platnu, namenjeno stranki, k kateri je bila na poti, ko se je avtomobil vnel. Trdila je tudi, da ji je nastala nepremoženjska škoda.

⁹ — Iz spisa v nacionalnem postopku ni razvidno, da bi družba Hazet ali Reuvers pred tem navezala stik z lastnico avtomobila F. Faber.

34. V začetku julija 2009 je F. Faber zaprosila strokovnjake za oceno škode Extenso, naj opravijo tehnični pregled v zvezi z vzrokom požara na avtomobilu. Družba Extenso je 7. julija 2009 odgovorila, da je to nemogoče, ker je bil avtomobil že razstavljen in torej ni več na voljo za pregled.

35. Družba Hazet je zanikala odgovornost in zavrnila plačilo odškodnine. Med drugim je trdila, da F. Faber ni ravnala v skladu s členom 7:23(1) BW, ker jo je o domnevni neskladnosti obvestila prepozno, in da je čakala devet mesecev, preden je naročila tehnični pregled.

36. F. Faber je 26. oktobra 2010 pri Rechtbank te Arnhem (v nadaljevanju: Rechtbank) vložila tožbo proti družbi Hazet, v kateri je zahtevala plačilo odškodnine za nastalo škodo, skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi in izvensodnimi stroški. Trdila je, da avtomobil ni bil v skladu s prodajno pogodbo za posameznike in da je družba Hazet zato kršila člen 7:17 BW. F. Faber ni izrecno trdila, da je potrošnica.

37. Družba Hazet je ugovarjala zahtevku in dodala, da jo je F. Faber o domnevni neskladnosti obvestila prepozno ter je tako glede na člen 7:23(1) BW izgubila pravico do odškodnine.

38. Rechtbank je 27. aprila 2011 zavrnilo zahtevke F. Faber in pritrdilo trditvam družbe Hazet, ki jih je ta oprla na člen 7:23(1) BW: do prvega stika med strankama je prišlo v začetku leta 2009, torej več kot tri mesece po požaru (kar je opisano kot trenutek, ko je bila ugotovljena neskladnost). F. Faber ni navajala posebnih okoliščin, ki bi lahko upravičile to zamudo. Rechtbank se ni opredelilo glede tega, ali je bilo sporočilo F. Faber v telefonskih pogovorih na dan požara z družbo Hazet v začetku leta 2009 veljavna obvestitev prodajalca oziroma ali je pri nakupu šlo za prodajo potrošniškega blaga v smislu člena 7:23(1) BW.

39. F. Faber je 26. julija 2011 pri predložitvenem sodišču vložila pritožbo zoper to sodbo. F. Faber tudi v pritožbenem postopku ni trdila, da je prodajno pogodbo za posameznike podpisala kot potrošnica. Prav tako ni izpodbijala tega dela sodbe Rechtbank. Predložitveno sodišče meni, da na podlagi podatkov iz spisa ne more zavzeti stališča o tem.

40. F. Faber je v postopku na prvi stopnji in v pritožbenem postopku zastopal odvetnik.

41. V teh okoliščinah je predložitveno sodišče Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali mora nacionalno sodišče – na podlagi načela učinkovitosti, visoke ravni varstva potrošnikov v Uniji, ki ji sledi Direktiva 1999/44, ali na podlagi drugih določb ali norm prava Unije – po uradni dolžnosti preizkusiti, ali je kupec v pogodbi potrošnik v smislu člena 1(2)(a) Direktive 1999/44?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali to velja tudi, če v spisu ni dejanskih podatkov (ali so ti nezadostni ali nasprotujoči si), da bi bilo mogoče ugotoviti status kupca?
3. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali to velja tudi za pritožbeni postopek, v katerem kupec ni oporekal sodbi sodišča prve stopnje v delu, v katerem ta preizkus ni bil opravljen (po uradni dolžnosti), in zato vprašanje, ali je kupca mogoče šteti za potrošnika, ni bilo izrecno razjasnjeno?
4. Ali je treba Direktivo 1999/44 (oziroma njen člen 5) šteti za normo, ki je enakovredna nacionalnim določbam, ki so v nacionalnem pravnem redu pravila javnega reda?
5. Ali so nizozemske določbe glede trditvenega in dokaznega bremena, ki ga ima potrošnik/kupec v zvezi z dolžnostjo (pravočasne) obvestitve prodajalca o domnevni napaki dobavljenega blaga v nasprotju z načelom učinkovitosti ali visoko ravni varstva potrošnikov v Evropski uniji, ki ji sledi Direktiva 1999/44, ali drugimi določbami in normami prava Unije?

6. Ali so nizozemske določbe glede trditvenega in dokaznega bremena, ki ga ima potrošnik/kupec, da blago ni v skladu s pogodbo in da se je ta neskladnost pokazala v šestih mesecih po dobavi, v nasprotju z načelom učinkovitosti ali visoko ravni varstva potrošnikov v Uniji, ki ji sledi Direktiva 1999/44, ali drugimi določbami in normami prava Unije? Kaj pomenijo besede „neskladnost, ki se pokaže“ v členu 5(3) Direktive 1999/44 in zlasti, kako natančno mora potrošnik/kupec, navesti okoliščine, ki se nanašajo na neskladnost (oziroma vzroke zanjo)? Ali za to zadostuje, da potrošnik/kupec navede in v primeru obrazloženega izpodbijanja dokaže, da kupljeni predmet ne deluje (pravilno), ali pa mora tudi navesti in v primeru obrazloženega izpodbijanja dokazati, katera napaka prodanega predmeta je povzročila oziroma povzroča to nedelovanje (oziroma nepravilno delovanje)?
7. Ali je pri odgovoru na zgornja vprašanja pomembno, da je F. Faber v tem postopku na obeh stopnjah zastopal odvetnik?“

42. Avstrijska, belgijska in nizozemska vlada ter Evropska komisija so predložile pisna stališča. Družba Hazet, nizozemska vlada in Komisija so na obravnavi 11. septembra 2014 podale ustne navedbe.

Presoja

Uvodne ugotovitve

43. V zasebnopravnem sporu, kakršen je ta v obravnavani zadevi, se nobena stranka ne more sklicevati na neposredni učinek Direktive 1999/44. Vendar morajo nacionalna sodišča, ki odločajo o takem sporu, „pri uporabi predpisov notranjega prava upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih razlagati, če je to mogoče, v smislu besedila in namena te direktive, da bi tako prišlo do rešitve, ki je v skladu z njenim ciljem“. ¹⁰ V obravnavani zadevi predložitveno sodišče prosi za razlago Direktive 1999/44, da bi mu to pomagalo uporabiti člena 7:18(2) in 7:23(1) BW.

44. Postavljena vprašanja so se pojavila v okviru sodnega postopka, ki ga je sprožila F. Faber, ki je kupila rabljen avtomobil in ki si prizadeva dobiti odškodnino od prodajalca, družbe Hazet. Ta se v obrambi pred tožbo sklicuje na določbo nacionalnega prava (od katere se en del nanaša na prodajo na splošno in drugi posebej na prodajo potrošniškega blaga) in trdi, da je F. Faber izgubila svoje pravice, ker jo je prepozno obvestila o domnevni neskladnosti.

45. Zdi se, da se vprašanje statusa F. Faber kot potrošnice v postopku na prvi stopnji ni pojavilo, ker je Rechtbank menilo, da je družbo Hazet vsekakor obvestila prepozno in tako izgubila pravico zahtevati odškodnino. Tudi F. Faber, ko je uveljavljala zahtevek na podlagi določbe nacionalnega prava, ki se očitno uporablja za vse vrste prodaje (člen 7:17(1) BW), sama ni navedla, da je bila potrošnica.

46. Predložitveno sodišče pri obravnavi pritožbe F. Faber meni, da je pomembno vedeti, ali je bila potrošnica, saj je s tem določeno, katero pravo se uporabi (vključno z zadnjim stavkom člena 7:23(1) BW). Ker pa Rechtbank v zvezi s tem ni ugotovilo ničesar, je s členoma 24 in 149 Rv in določbami, ki urejajo pritožbe, predložitvenemu sodišču onemogočena obravnavna tega vprašanja po uradni dolžnosti. Pri obravnavanju pritožbe lahko to stori, le če upoštevni zakoni spadajo v javni red, glede na navedbe predložitvenega sodišča pa v primeru (nacionalnega) prava o varstvu potrošnikov ne gre za to.

47. V teh okoliščinah se prvo in četrto vprašanje nanašata na to, ali je s pravom Unije zahtevano, da nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preuči, ali je kupec potrošnik v smislu Direktive 1999/44 in ali mora biti zato tej direktivi priznan učinek. (Nacionalno sodišče bi moralo najprej obravnavati področje uporabe Direktive, preden bi ji – in še posebej členu 5 – moglo s tako razlago veljavnega nacionalnega

10 — Glej na primer sodbo LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, točka 54 in navedena sodba praksa).

prava, ki je skladna s to določbo, priznati učinek.¹¹) Sodišče je v okviru prava o varstvu potrošnikov (predvsem o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah¹²) potrdilo uporabo načela, da se ob neobstoju uskladitve postopkovnih pravil še naprej uporabljajo nacionalna pravila, če so v skladu z načeloma učinkovitosti in enakovrednosti.¹³ Zdi se mi, da se v obravnavani zadevi prvo, drugo in tretje vprašanje nanašajo zlasti na načelo učinkovitosti in na to, ali se po analogiji uporablja sodna praksa Sodišča, zlasti s področja nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah; za četrto vprašanje pa je mogoče razumeti, da se bolj nanaša na načelo enakovrednosti. Če je treba po uradni dolžnosti preučiti, ali je kupec potrošnik v smislu Direktive 1999/44, želi predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem izvedeti, katere so okoliščine, v katerih nacionalno sodišče to mora storiti.

48. Vendar pa je mogoče četrto vprašanje (širše) razlagati tudi tako, da se z njim sprašuje, ali mora predložitveno sodišče, če ugotovi, da je bila F. Faber potrošnica in da je prodajalca pravočasno obvestila o neskladnosti (člen 7:23(1), zadnji stavek, BW), nato po uradni dolžnosti uporabiti dokazno breme iz člena 7:18(2) BW, s katerim je prenesen člen 5(3) Direktive 1999/44. Obravnavala bom tudi ta vidik četrtega vprašanja.

49. Če država članica od potrošnika v skladu s členom 5(2) Direktive 1999/44 zahteva, da prodajalca v dveh mesecih obvesti o neskladnosti, da bi lahko uveljavil svoje pravice iz – zlasti – člena 3 Direktive 1999/44, se s petim vprašanjem v bistvu sprašuje, kako ugotoviti, ali je bilo potrošnikovo ravnanje pravočasno. Šesto vprašanje je osredotočeno na člen 5(3) in dokazno breme, ki se uporablja, da bi se ugotovilo, ali gre za neskladnost (in s tem odgovornost prodajalca). Ti vprašanja bom obravnavala ločeno. Sedmo vprašanje je samostojno.

50. Pred tem se bom na kratko dotaknila okoliščin, v katerih so se pojavila prvo, drugo, tretje, četrto in sedmo vprašanje.

51. Ne strinjam se s stališčem Komisije, da vprašanja v zvezi z *ex officio* preučitvijo področja uporabe Direktive 1999/44 niso dopustna. Podlaga za stališče Komisije je domneva, da nobena od strank v sporu o glavni stvari ne dvomi o tem, da je F. Faber potrošnica in da so ta vprašanja torej povsem hipotetična.

52. V skladu z ustaljeno sodno prakso velja za vprašanja v zvezi z razlago, ki jih nacionalna sodišča postavijo v pravnem in dejanskem okviru, domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odgovor na predlog za sprejetje predhodne odločbe, samo če je očitno, da postavljena vprašanja nimajo nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih ali pravnih elementov, potrebnih za to, da bi lahko koristno odgovorilo na vprašanja.¹⁴

53. V obravnavani zadevi se problem, ki ga obravnava Sodišče, ne nanaša na to, kdo je potrošnik v smislu Direktive 1999/44. Prav tako ni naloga Sodišča odločiti, ali je predložitveno sodišče (in pred njim Rechtbank) imelo na voljo dovolj dejstev za odločitev o statusu F. Faber.¹⁵ Namesto tega se Sodišče sprašuje o tem, kakšen je na podlagi prava Unije položaj *ex officio* preučitve statusa kupca v okoliščinah, v katerih se zdi, da nacionalno pravo nasprotuje taki preučitvi. Tako so za postopek pred predložitvenim sodiščem postavljena vprašanja upoštevna in ne hipotetična. Zato na vsa od njih podajam odgovor.

11 — Glej na primer sodbo VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, točka 49).

12 — Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

13 — Glej tudi točko 62 spodaj.

14 — Glej na primer sodbo Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 38 in navedena sodna praksa).

15 — Čeprav se strinjam s Komisijo in nizozemsko vlado, da se zdi, da je za odločitev o tem vprašanju na voljo precej dejstev.

54. Čeprav menim, da so vprašanja o *ex officio* preučitvi dopustna, priznavam, da sem bila ob upoštevanju dodatnih pojasnil nizozemske vlade na obravnavi o vlogi sodišča po nizozemskem pravu (če ne upoštevamo razlogov, iz katerih F. Faber ni izrecno uveljavljala svojega statusa potrošnika) nekoliko presenečena, da Rechtbank ni preučilo njenega statusa in da predložitveno sodišče šteje, da tega ne more storiti. F. Faber se je na prvi stopnji in v pritožbenem postopku sklicevala na določbe BW, ki se uporabljajo za prodajo potrošniškega blaga in druge prodaje, s katerimi je, kot se zdi, (vsaj delno) prenesena Direktiva 1999/44. Družba Hazet se je sklicevala na določbo, katere zadnji stavek se uporablja prav za prodajo potrošniškega blaga, njen preostanek pa za prodajo na splošno, in s katero je bil prenesen člen 5(2) Direktive 1999/44. Poleg tega je nizozemska vlada na obravnavi potrdila, da je naloga sodišč ugotoviti, katero pravo se uporabi, ugotoviti, ali je z nacionalnim zakonom prenesena zakonodaja Unije, in razlagati nizozemsko pravo v skladu s pravom Unije. Vendar ob upoštevanju navedenega in glede na to, da nizozemsko pravo ni povsem jasno, ti pomisleki ne zadoščajo za razglasitev prvega, drugega, tretjega, četrtega in sedmega vprašanja za nedopustna.

55. Končno, zaradi celovitosti dodajam, da med drugim iz uvodnih izjav 8 in 16 Direktive 1999/44 izhaja možnost iz člena 1(3), da države članice iz obsega „potrošniškega blaga“ izključijo rabljeno blago, prodano na nekaterih vrstah dražb, in možnost iz člena 7(1), drugi pododstavek, da za rabljeno blago skrajšajo obdobje odgovornosti prodajalca, ki je za tako blago načeloma določeno z Direktivo 1999/44.

Prvo, drugo, tretje, četrto in sedmo vprašanje

56. Z Direktivo 1999/44 so potrošnikom zagotovljene pravice, zlasti zahtevki v primeru neskladnosti blaga, ki ga je dobavil prodajalec. Vendar pa z njo ni določeno, ali morajo nacionalna sodišča po uradni dolžnosti preveriti, ali se Direktiva 1999/44 in varstvo, ki ga zagotavlja, uporabljata za spore pred njimi.

57. Kadar procesna pravila niso usklajena, države članice v skladu z ustaljeno sodno prakso ostanejo pristojne za organizacijo svojega pravosodnega sistema (načelo procesne avtonomije).¹⁶ Zgolj primarnost prava Unije ne pomeni, da ni treba upoštevati nacionalnega postopkovnega prava zaradi izvajanja prava Unije.¹⁷ Vendar, kadar države članice izvajajo to pristojnost, zanje veljata načeli učinkovitosti in enakovrednosti, ki sta del prava Unije¹⁸ in s katerima je posredno zagotovljeno spoštovanje primarnosti prava Unije.

58. Z načelom enakovrednosti je zahtevano, da nacionalno pravo zahtevkov, ki temeljijo na pravu Unije, ne sme obravnavati manj ugodno od tistih, ki temeljijo na nacionalnem pravu.¹⁹ V zvezi s tem mora nacionalno sodišče preučiti namen in temeljne značilnosti domnevno podobnih nacionalnih tožb.²⁰ Ena od posebnih uporab tega načela, ki je razvidna tudi iz druge sodne prakse Sodišča o drugih direktivah Unije o varstvu potrošnikov, je ta, da če je z nacionalnim pravom zahtevana *ex officio* preučitev pravila nacionalnega prava, mora isto veljati za ustrezno pravilo prava Unije. Tako da,

16 — V zvezi z varstvom potrošnikov glej na primer sodbo Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 31 in navedena sodna praksa).

17 — Za koristne razmisleke o tej temi glej sklepne predloge generalnega pravobranilca F.G. Jacobsa v zadevi van Schijndel in van Veen (C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:185, točke od 24 do 30). Za drugačno stališče glej sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Darmona v zadevi Verholen in drugi (od C-87/90 do C-89/90, EU:C:1991:223, točka 19).

18 — V zvezi z Direktivo 1999/44 glej sodbo Duarte Hueros (C-32/12, EU:C:2013:637, točka 31 in navedena sodna praksa). To je bil prvi primer, v katerem se je izpostavilo uveljavljanje pravic potrošnikov v sodnem postopku na podlagi Direktive 1999/44. Glej tudi sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi Duarte Hueros (C-32/12, EU:C:2013:128, točka 3).

19 — Glej na primer sodbo Sánchez Morcillo in Abril García (EU:C:2014:2099, točka 31 in navedena sodna praksa).

20 — Glej na primer sodbo Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, točka 50 in navedena sodna praksa).

„[če] morajo v skladu z nacionalnim pravom sodišča na podlagi zavezujočih nacionalnih pravil po uradni dolžnosti sprožiti pravna vprašanja, ki jih niso sprožile stranke, velja taka obveznost tudi v primeru zavezujočih pravil [Unije]“ ali „če je sodiščem z nacionalnim pravom dana diskrecijska pravica za uporabo po uradni dolžnosti zavezujočih pravnih pravil“.²¹

59. Načelo učinkovitosti pomeni, da z nacionalnim pravom ne sme biti v praksi onemogočeno ali čezmerno oteženo uresničevanje pravic, podeljenih s pravom Unije.²² Pri presoji skladnosti s tem načelom je treba upoštevati vlogo posamezne določbe v celotnem postopku ter njegov potek in posebnosti pred nacionalnimi organi in po potrebi upoštevati temeljna načela nacionalnega pravosodnega sistema, vključno z varstvom pravice do obrambe, načelom pravne varnosti in načelom učinkovitega poteka postopka.²³

60. V obravnavani zadevi nacionalno postopkovno pravo zahteva, da sodišča spoštujejo načelo avtonomije strank. Svojo odločitev morajo opreti na zahtevke, trditve in dejstva, ki jih navedejo stranke. Poleg dobro znanih dejstev smejo upoštevati samo tista dejstva, ki so vključena v navedbe strank. Pritožbena sodišča morajo po uradni dolžnosti uporabiti samo pravila javnega reda.²⁴ Že zgoraj sem podvomila o tem, ali nizozemsko pravo v okoliščinah, kakršne so te v obravnavani zadevi, dejansko nasprotuje temu, da bi nacionalna sodišča na podlagi pravnih in dejanskih informacij, ki so jim na voljo, ugotavljala, ali je oseba, kot je F. Faber, potrošnica.²⁵ Vendar se mora za namen te zadeve postaviti izhodišče, da skupek teh pravil po nizozemskem pravu nasprotuje temu, da nacionalno sodišče preverja status kupca, kot je F. Faber. Sicer se v okviru obravnavanega spora prvo, drugo, tretje, četrto in sedmo vprašanje sploh ne bi pojavilo.

61. Ali pravo Unije kljub temu zahteva, da sodišče v okoliščinah, kakršne so te, ki so sporne v obravnavani zadevi, vendarle preveri, ali je F. Faber spadala na področje uporabe Direktive 1999/44, in če je odgovor pritrdilen, pod katerimi pogoji?

62. Sodišče je zlasti na podlagi načela učinkovitosti zahtevalo *ex officio* preučitev posameznih določb direktiv Unije o varstvu potrošnikov.²⁶ Zdi se mi, da je do tega sklepa prišlo zlasti zato, ker je zakonodajalec te direktive oblikoval s predpostavko, da je potrošnik šibkejša stranka, ki se (morda) ne zaveda svojih pravic in bi sicer sploh ne mogla uporabiti varstva. Sodišče je to sodno prakso razvilo ločeno od zadev, ki vsebujejo podobna vprašanja v okviru drugih področij prava Unije.²⁷

63. Tako je Sodišče v zvezi z Direktivo 93/13²⁸ razsodilo, da se s pravom Unije zahteva, da nacionalna sodišča po uradni dolžnosti preverijo nepoštenost pogodbene klavzule, če imajo na voljo potrebne pravne in dejanske elemente.²⁹ Tako je zato, ker Direktiva 93/13 „temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni

21 — Sodba van Schijndel in van Veen (C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:441, točki 13 in 14 ter navedena sodna praksa). Glej tudi na primer sodbo Jörös (C-397/11, EU:C:2013:340, točka 30 in navedena sodna praksa).

22 — Glej na primer sodbo Sánchez Morcillo in Abril García (EU:C:2014:2099, točka 31 in navedena sodna praksa).

23 — Glej na primer sodbi Sánchez Morcillo in Abril García (EU:C:2014:2099, točka 34 in navedena sodna praksa) in Kušionová (EU:C:2014:2189, točka 52 in navedena sodna praksa).

24 — Glej točki 25 in 26 zgoraj.

25 — Glej točko 54 zgoraj.

26 — S to sodno prakso so zajete določbe direktiv, ki med drugim obsegajo nedovoljene pogoje v potrošniških pogodbah in potrošniških kreditih.

27 — Glej razlikovanje v sodbi van der Weerd in drugi (od C-222/05 do C-225/05, EU:C:2007:318, točka 40).

28 — Cilj Direktive 93/13 je – tako kot cilj Direktive 1999/44 – doseči visoko raven varstva potrošnikov. Dejansko je Komisija (ki jo je podpiral Parlament) v enem samem pravnem aktu nameravala uskladiti nekatere vidike prodaje blaga in garancij ter nedovoljenih pogojev v potrošniških pogodbah. Vendar se je Svetu zdelo bolje obravnavati ta področja ločeno. Glej povzetek te razprave v predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o prodaji potrošniškega blaga in z njim povezanimi garancijami (ki ga je predstavila Komisija) (COM(95) 520 final, str. 2) (in v njem navedeni dokumenti) (UL 1996, C 307, str. 8). Člen 6(1) Direktive 93/13 določa: „Države članice določijo, da nedovoljeni [nepošteni] pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.“

29 — Glej na primer sodbo Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točka 32).

obveščenosti“.³⁰ Potrošnik pristopi k pogojem, ki jih je sestavil poklicni prodajalec in na katere ne more vplivati.³¹ Tako lahko samo pozitivno posredovanje zunaj kroga pogodbenih strank izravna ta neenaki položaj.³² Zato je Sodišče v zvezi z Direktivo 93/13 zavzelo stališče, da „je učinkovito varstvo potrošnikov mogoče zagotoviti, le če nacionalno sodišče ugotovi, da lahko po uradni dolžnosti presodi take pogoje“.³³ Iz istih razlogov ni dovoljeno nacionalno pravilo, s katerim je določen zastaralni rok za ugotovitev, da je pogodbeni pogoj nepošten.³⁴ Vendar je Sodišče v istih okoliščinah dodalo, da načelo učinkovitosti „ne more zahtevati, da se v celoti nadomesti popolna pasivnost zadevnega potrošnika“.³⁵

64. Po mojem mnenju so nepošteni pogodbeni pogoji v bistvu pogoji, ki jih prodajalec še posebej dobro pozna in katerih nepoštenosti ne namerava razkriti, a mu je do tega, da se uporabijo, medtem ko jim potrošnik pogosto ne more ugovarjati ali ne more biti popolnoma seznanjen z njihovo nepoštenostjo. Zato je brez posredovanja tretjih pravno varstvo zoper nepoštene pogodbene pogoje močno oslABLjeno.

65. *Ex officio* intervencije nacionalnega sodišča glede posameznih določb drugih direktiv o varstvu potrošnikov morda ni tako lahko utemeljiti. Tako je generalna pravobranilka J. Kokott v zadevi Duarte Hueros menila, da medtem ko se Direktivi 93/13 in 1999/44 nanašata na varstvo potrošnikov v pravnem prometu in želita doseči visoko raven varstva potrošnikov, se položaj, v katerem želi zakonodaja izravnati slabši položaj potrošnika ob sklenitvi pogodbe (Direktiva 93/13), razlikuje od tistega, v katerem se zakonodaja nanaša na izvajanje pogodbe po njeni sklenitvi (Direktiva 1999/44). Menila je, da neustrezne lastnosti v zvezi s slednjo večinoma niso odvisne od volje strank in da potrošnik ni v enako šibkem položaju kot pri nepoštenih pogojih, saj lahko zlahka prepozna, ali ima kupljena stvar dogovorjeno kakovost.³⁶

66. Strinjam se, da obe vrsti potrošnikov nista v enakem položaju. Vendar lahko še vedno obstaja asimetrija informacij (čeprav morda v manjši meri), tako da po sklenitvi pogodbe potrošnik ostane šibkejša stranka, kar zadeva skladnost dobavljenega blaga s pogodbo. Razen če je bila potrošniku ob sklenitvi pogodbe neskladnost znana ali mu razumno ni mogla biti neznana (ali če neskladnost izvira iz materiala, ki ga je dobavil potrošnik),³⁷ je presoja skladnosti odvisna od informacij – zlasti tistih, ki so vključene v pogodbo – ki se nanašajo zlasti na namen, kakovost in lastnosti blaga.³⁸ To izhaja iz elementov, naštetih v členu 2(2). Menim, da za namen obravnavane zadeve ni treba odločiti, ali je ta seznam izčrpen.³⁹ Tu zadostuje ugotoviti, da ta presoja temelji na informacijah, s katerimi je prodajalec (pred sklenitvijo pogodbe) seznanil kupca, informacijah, s katerimi je kupec ob sklenitvi pogodbe seznanil prodajalca, splošnih predpostavkah o uporabi blaga in javni izjavi prodajalca, proizvajalca ali njegovega zastopnika. Poleg tega je lahko pogosto prodajalec tisti, ki izbere točno določeno blago, ki ga je treba dobaviti kupcu (čeprav ni vedno tako). Tako je potrošnik pogosto v šibkejšem položaju za presojo, ali in v kolikšni meri blago ne ustreza temu, kar bi smel upravičeno pričakovati, da bo prejel.

67. Vsekakor pa se obravnavanem primeru vprašanje glede *ex officio* preučitve *ne* poraja v zvezi z določbo Direktive 1999/44 o izvajanju pogodbe. Prav tako se ne nanaša na določbo o zahtevkih v primeru neskladnosti (člen 3) ali o pogojih glede rokov in pravilih o dokazih, ki so pomembni za uveljavljanje in ugotavljanje odgovornosti prodajalca za neskladnost in za uveljavljanje teh zahtevkov

30 — Glej na primer sodbo Kušionová (EU:C:2014:2189, točka 48 in navedena sodna praksa).

31 — Glej na primer sodbo Kušionová (EU:C:2014:2189, točka 48 in navedena sodna praksa).

32 — Glej na primer sodbo VB Pénzügyi Lízing (EU:C:2010:659, točka 48 in navedena sodna praksa).

33 — Sodba Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 26).

34 — Sodba Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705, točka 38).

35 — Sodba Kušionová (EU:C:2014:2189, točka 56 in navedena sodna praksa) (slednja se je nanašala na položaj, v katerem potrošnik sploh ni vložil tožbe zaradi uveljavljanja svojih pravic).

36 — Sklepni predlogi generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi Duarte Hueros (EU:C:2013:128, točke 43, 44, 47 in 48).

37 — Člen 2(3) Direktive 1999/44.

38 — Člen 2(2) Direktive 1999/44. Glej tudi uvodno izjavo 7.

39 — Glede na uvodno izjavo 8 ni.

(člen 5, na katerega se nanašata peto in šesto vprašanje).⁴⁰ Vprašanje se pojavlja glede predhodnega vprašanja *področja uporabe* Direktive 1999/44. Če pravo Unije od predložitvenega sodišča zahteva, da po uradni dolžnosti preveri, ali je F. Faber potrošnica, in če to sodišče ugotovi, da je tako, potem je jasno, da sta se tako ona kot družba Hazet sklicevali na nacionalni zakon, s katerim je bila prenesena Direktiva 1999/44. Nacionalno sodišče bi potem moralo ugotoviti, ali se na primer uporablja zadnji stavek člena 7:23(1) BW, in če je tako, razlagati to določbo v skladu s členom 5(2) Direktive 1999/44. V okoliščinah obravnavane zadeve pa se ne zastavlja vprašanje *ex officio* preučitve člena 5(2). Tako na vprašanja predložitvenega sodišča v obravnavani zadevi po mojem mnenju ni mogoče odgovoriti tako, da se najprej odloči, ali je treba po uradni dolžnosti uporabiti neko določbo, in nato na podlagi rezultata ugotoviti, ali je torej tudi področje uporabe Direktive 1999/44 treba upoštevati po uradni dolžnosti.⁴¹

68. Tako se v obravnavani zadevi vprašanje *ex officio* preučitve pojavlja na bolj splošni in abstraktni ravni.

69. Menim, da je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da v okoliščinah, v katerih je kupec sprožil odškodninski postopek proti prodajalcu na podlagi določb nacionalnega prava, ki se med drugim uporabljajo za potrošniške pogodbe, ni pa izrecno zatrjeval, da je potrošnik, nacionalna postopkovna določba ne more nasprotovati temu, da nacionalno sodišče preuči, ali je ta oseba resnično potrošnik v smislu Direktive 1999/44, in posledično uporabi nacionalni zakon o varstvu potrošnikov, razlagan v skladu z Direktivo 1999/44. Z načelom učinkovitosti se zahteva, da se taka nacionalna postopkovna določba ne uporabi, tako da se nacionalnemu sodišču omogoči, da po uradni dolžnosti preveri, ali je kupec, kot je F. Faber, potrošnica v smislu Direktive 1999/44.

70. Tako je zato, ker se je zakonodajalec odločil potrošnikom zagotoviti visoko raven varstva, ker so v pogodbenih razmerjih s prodajalcem načeloma v šibkejšem položaju. Tako je z Direktivo 1999/44 zagotovljena visoka raven varstva potrošnikov⁴² vsem fizičnim osebam, ki ustrezajo opredelitvi iz člena 1(2)(a) te direktive.⁴³ Na podlagi tega razlogovanja je zakonodajalec določil vrsto pravil, s katerimi je – če ni izrecno določeno drugače – vzpostavljena minimalna raven varstva, ki jo morajo spoštovati države članice in stranke potrošniških pogodb. Tako se uporablja obvezna raven varstva. Zato je smiselno, da obstaja pravilo javnega reda, ki za nacionalno sodišče vzpostavlja dolžnost, da preveri, ali v postopku, ki ga je sprožil kupec za uveljavljanje pravic v zvezi z nakupom blaga, tožeča stranka spada na področje uporabe Direktive 1999/44 (in drugih direktiv o varstvu potrošnikov),⁴⁴ ker tako varstvo krepi polni učinek te direktive in minimizira tveganje, da bo kupec zaradi nepoznavanja prava deležen nižje stopnje varstva od tiste, ki je zagotovljena s pravom Unije.⁴⁵

40 — Glej točke od 80 do 90 spodaj.

41 — Kot primerjava se lahko vzame način razmišljanja v sodbi VB Pénzügyi Lízing (EU:C:2010:659, točka 49).

42 — Glej sodbo Duarte Hueros (EU:C:2013:637, točka 25).

43 — Menim, da se ta dolžnost uporablja ne glede na člen 9, s katerim se zahteva, da morajo države članice sprejeti ustrezne ukrepe glede obveščanja potrošnikov o nacionalnem pravu za prenos Direktive 1999/44 in po potrebi pozvati poklicne organizacije, da obvestijo potrošnike o njihovih pravicah in o tem, da se s pogodbo ali drugimi elementi, značilnimi za posamezen primer, lahko obvešča potrošnika o njegovih pravicah, zlasti če se z nacionalnim pravom in/ali pravom Unije zahteva, da se take informacije vključijo v pogodbo ali se potrošnik z njimi seznani pred njeno sklenitvijo.

44 — Priznam, da lahko to stališče vpliva tudi na druge dele prava Unije, ki enako očitno varujejo šibkejšo stranko v pogodbenem razmerju z drugo močnejšo stranko ali javnim organom. Tipičen primer za to je pravo Unije o varstvu delavcev v obeh vrstah razmerij.

45 — V zvezi s posameznimi določbami o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah glej sodbo Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (EU:C:2000:346, točka 26). V drugih okoliščinah glej sodbi Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, točka 28 in navedena sodna praksa) in Rampion in Godard (C-429/05, EU:C:2007:575, točka 65).

71. Vendar ta zahteva ne pomeni avtomatično, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preučiti prav vse določbe Direktive 1999/44. To zahtevo mora Sodišče ugotoviti od primera do primera v zvezi z vsako posamezno določbo. Tako je zlasti zato, ker je raven varstva potrošnikov lahko različna glede na sporno določbo in se lahko potrošnik izrecno odloči, da *ne* bo uveljavljal pravice ali tudi siceršnjih ugodnosti posamezne določbe.⁴⁶ Poleg tega ni mogoče izključiti, da lahko (morda izjemoma) posamezne določbe varujejo prodajalca in ne kupca.⁴⁷

72. Moj sklep ni odvisen od tega, ali se je potrošniku pravno svetovalo (kar je predmet sedmega vprašanja). Taka okoliščina ne more spremeniti pomena prava Unije ali dometa načel učinkovitosti in enakovrednosti. Čeprav naj bi se posameznikovo zavedanje o njegovem statusu in pravicah, ki jih ima kot potrošnik, izboljšalo (takšen je vsaj namen), če ga zastopa odvetnik, zgolj dejstvo, da je potrošnik dežen pomoči pravnik, ne more vzpostaviti predpostavke o takem zavedanju oziroma ta na njem ne more temeljiti.⁴⁸

73. Dalje, za zahtevo, da se po uradni dolžnosti preučijo področje uporabe Direktive 1999/44, veljajo isti pogoji kot tisti, ki jih je Sodišče vzpostavilo glede drugih direktiv o varstvu potrošnikov (vidik iz drugega in tretjega vprašanja). Tako mora imeti nacionalno sodišče na voljo pravne in dejanske elemente, ki so potrebni za to nalogo,⁴⁹ bodisi zato, ker so ti elementi že del spisa, bodisi zato, ker jih lahko pridobi v skladu z nacionalnim postopkovnim pravom. Nacionalno sodišče ne sme prekoračiti meja spora, kot so ga opredelile stranke. Ista dolžnost *ex officio* preučitve in isti pogoji veljajo za pritožbo, (i) če je vsaj ena stranka uveljavljala določbe nacionalnega prava, s katerimi je (vsaj delno) prenesena Direktiva 1999/44, in (ii) če – glede na to, ali je (oziroma ni) stranka potrošnik – je lahko (ali ni) deležna okrepljenega varstva, zagotovljenega s temi določbami.

74. Če se Sodišče ne bo strinjalo z mojim predlogom, ali je z načelom enakovrednosti kljub temu zahtevano, da nacionalno sodišče preučijo, ali je bila F. Faber potrošnica v smislu Direktive 1999/44?

75. Kot razumem, se sporno nizozemsko postopkovno pravo uporablja ne glede na to, ali je potrošnik tožbo oprl na pravo Unije ali nacionalno pravo.

76. Načelo enakovrednosti je prav tako srž četrtega vprašanja, ki se nanaša na člen 5 Direktive 1999/44. Vendar kot razumem, je določba nacionalnega prava, s katero je bil prenesen člen 5(2) (v obravnavani zadevi člen 7:23(1) BW), pred predložitvenim sodiščem. Zato se ne pojavlja vprašanje *ex officio* preučitve člena 5(2). Namesto tega mora predložitveno sodišče razlagati nacionalno pravo v skladu s členom 5.⁵⁰

77. Če pa bo predložitveno sodišče ugotovilo, da je F. Faber potrošnica *in* da je ravnala v skladu s členom 7:23(1) BW, se pojavi vprašanje, ali mora po uradni dolžnosti uporabiti pravilo o dokaznem bremenu iz člena 7:18(2) BW, s katerim je v nizozemsko pravo prenesen člen 5(3) Direktive 1999/44. Četrto vprašanje je treba obravnavati samo v tem smislu.

78. Pravilo o dokaznem bremenu iz člena 5(3) se uporablja, kadar je treba ugotoviti, ali je prodajalec odgovoren za neskladnost. Če sodišče prve stopnje ni ugotovilo upoštevni dejstev (ker je na primer štelo, da je potrošnik zaradi prepoznega obvestila izgubil pravico vložiti tako tožbo), se mi ne zdi verjetno, da bi pritožbeno sodišče, ki nato odloča o pritožbi, nujno moralo uporabiti to pravilo. Ne

46 — V zvezi s členom 6 Direktive 93/13 glej na primer sodbo Jórös (EU:C:2013:340, točka 41 in navedena sodna praksa) in Asbeek Brusse in de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, točka 49).

47 — Za to lahko gre pri posameznih elementih člena 5 Direktive 1999/44, kar obravnavam o okviru petega in šestega vprašanja.

48 — Glej tudi sodbo Rampion in Godard (EU:C:2007:575, točka 65).

49 — Glej na primer sodbo Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46 in navedena sodna praksa).

50 — Glej uvodni izjavi 22 in 24 ter člen 8 Direktive 1999/44.

vem, ali je to zapleteno vprašanje mogoče rešiti na podlagi nacionalnega postopkovnega prava (na primer tako, da se zadeva vrne sodišču prve stopnje zaradi dodatnega ugotavljanja dejstev). Zato nekoliko dvomim o tem, ali je vprašanje *ex officio* preučitve pravila iz člena 5(3) Direktive 1999/44 pomembno za obravnavanje pritožbe F. Faber pri predložitvenem sodišču.

79. Čeprav v okviru tega postopka Sodišče ne more ugotoviti, kakšna so nizozemska pravila javnega reda, lahko na četrto (in tudi šesto) vprašanje odgovori tako, da poda napotke o razlagi člena 5(3) Direktive 1999/44. Zaradi izboljšanja pogojev, v katerih lahko potrošnik uživa svoje pravice iz Direktive 1999/44, zlasti z zahtevki, ki so na voljo v primeru odgovornosti prodajalca, je s to določbo omogočeno obvezno varstvo potrošnikov z delno prealitivijo dokaznega bremena. Države članice in stranke potrošniških pogodb ne smejo določiti strožjega bremena.⁵¹ Dokazno breme se prevali v korist potrošnikov, ker so v primerjavi s prodajalcem načeloma v šibkejšem položaju glede informacij, ki so na voljo o blagu in stanju, v katerem je bilo to dobavljeno. Brez (vsaj) delne prealitivje dokaznega bremena bi bilo resno oteženo učinkovito izvrševanje pravic potrošnikov na področju, ki je glavni vir konfliktov s prodajalci.⁵² Tako se mi zdi, da je z načelom učinkovitosti zahtevana *ex officio* uporaba člena 5(3), če ima nacionalno sodišče na voljo potrebne pravne in dejanske elemente in če ne spremeni meja spora, kot so ga opredelile stranke. Ker ima člen 5(3) podobne značilnosti, kot so tiste, s katerimi je opredeljeno pravilo javnega reda iz nacionalnega prava, se lahko z načelom enakovrednosti zahteva tudi, da nacionalno sodišče, kot je to v sporu o glavni stvari, po uradni dolžnosti uporabi katero koli določbo nacionalnega prava, s katero je prenesen člen 5(3).

Peto vprašanje

80. Nizozemska je uporabila možnost iz člena 5(2) Direktive 1999/44 za naložitev zahtev po podaji obvestila od potrošnika.⁵³ Predložitveno sodišče s petim vprašanjem sprašuje, kako naj ugotovi, ali je potrošnik izpolnil te zahteve.

81. Menim, da za to velja nacionalno dokazno pravo. Če nacionalno pravo določa rok, ki ni krajši od dveh mesecev, če ne določa pravil, ki spreminjajo vsebino obveznosti iz člena 5, in če je sicer v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, Direktiva 1999/44 ne omejuje pristojnosti držav članic, da določijo in uporabljajo pravila o izvajanju dokazov, ki jih štejejo za primerna.

82. Tako na primer s členom 5(2) ni predpisano, kako mora potrošnik obvestiti prodajalca. Ta določba niti ne preprečuje niti ne daje prednosti temu, da je prodajalec obveščen pisno in ne ustno. Ker pa je posredovanje takih informacij prvi pogoj za uveljavljanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 1999/44, menim, da z nacionalnim pravom ne morejo biti naloženi pogoji, ki potrošniku onemogočijo ali čezmerno otežijo dokazovanje, da je za namene člena 5(2) primerno in pravočasno obvestil prodajalca. Tudi to izhaja iz načela učinkovitosti.

83. Podobno z nacionalnim pravom ne smejo biti predpisana pravila o izvajanju dokazov, ki jih ni mogoče uskladiti z vsebino obveznosti iz člena 5(2) ali drugih delov člena 5. Tako menim, da država članica ne more zahtevati, da mora potrošnik v fazi, ko obvesti prodajalca o neskladnosti, tudi dokazati neskladnost. Taka razlaga je podprta s primerjavo besedila odstavkov 2 in 3 člena 5. *Obvestitev* prodajalca, da je bila odkrita neskladnost (člen 5(2)), ni isto kot sklicevanje iz člena 5(3) na *dokazovanje* neskladnosti.⁵⁴ Potrošnik obvesti prodajalca o neskladnosti zato, da ohrani pravice iz Direktive 1999/44. Te vključujejo ne le možnost uveljavljati zahtevke iz člena 3(3), ampak tudi upoštevanje glede časovnih pogojev in pravil o dokazih iz člena 5(3). Do obvestitve prodajalca (če je zahtevana) povsem logično ne more priti *po* izvrševanju pravic – ali sklicevanju nanje – iz drugih določb. Do obvestitve mora priti,

51 — Glej uvodno izjavo 22 in člen 8(2) Direktive 1999/44.

52 — Glej uvodno izjavo 6 Direktive 1999/44.

53 — Glej točke od 19 do 23 zgoraj.

54 — Zdi se, da podobno razlikovanje obstaja v drugih jezikovnih različicah člena 5 Direktive 1999/44.

preden se potrošnik odloči uveljavljati zahteve in preden v zvezi s tem predloži potrebne dokaze za ugotovitev odgovornosti prodajalca. Komisija je v prvotnem predlogu Direktive 1999/44 pojasnila, da zahteva iz (sedanjega) člena 5(2) „krepi pravno varnost in vzpodbuja skrbnost prodajalca, pri čemer upošteva interese kupca“.⁵⁵

84. Po mojem mnenju to pomeni, da je zadoščeno členu 5(2), če potrošnik obvesti prodajalca tako, da se ta zaveda, da je obveščen o *morebitni* neskladnosti in zato tudi o svoji *morebitni* odgovornosti. V informacijah, ki jih potrošnik posreduje prodajalcu, mora opredeliti blago in prodajo. Vzpostaviti mora povezavo med blagom in prodajalcem. Brez teh informacij prodajalec ne more vedeti, v zvezi s katerim blagom je možna njegova odgovornost. Z danimi informacijami morajo biti prav tako opredeljene okoliščine, zaradi katerih potrošnik obvešča prodajalca o neskladnosti. Obstajajo lahko različni razlogi, iz katerih potrošnik lahko šteje, da dobavljeno blago – ob dobavi ali pozneje – ni tisto, kar bi lahko razumno pričakoval, da bo dobil, na podlagi opisa tega blaga v pogodbi in drugih informacij, ki mu jih je morda posredoval prodajalec ali so bile sicer na voljo. Vendar v tej fazi potrošniku ni treba *dokazati* neskladnosti in njenega *morebitnega* vzroka.

85. Taka razlaga je podprta z zakonodajno zgodovino. V originalnem predlogu Komisije za prvi pododstavek člena 5(2) se je zadnji stavek glasil „[...] v dveh mesecih od ugotovitve neskladnosti oziroma ko bi jo moral ugotoviti“ in ne „[...] v dveh mesecih od ugotovitve neskladnosti“. Glede na obrazložitev tega predloga je bil namen tega stavka „zavezati potrošnika, da je običajno pozoren pri pregledu blaga po prejemu“. Vendar z njim ni bila „vzpostavljena stroga obveznost opraviti natančen pregled blaga ali preizkuse za oceno njegovega delovanja ali lastnosti“.⁵⁶

Šesto vprašanje

86. Predložitveno sodišče želi s šestim vprašanjem v bistvu pridobiti napotke glede dokaznega bremena iz člena 5(3) Direktive 1999/44. Če država članica od potrošnika zahteva, da v skladu s členom 5(2) obvesti prodajalca, je to vprašanje pomembno, le če je potrošnik najprej to pravilno in pravočasno storil ter nato uveljavljal zlasti zahteve iz člena 3 Direktive 1999/44. Domneva iz člena 5(3) se uporablja, če ni nezdržljiva bodisi z naravo blaga bodisi z neskladnostjo. Vendar predložitveno sodišče ni zaprosilo za napotke glede te izjeme, zaradi česar je ne bom obravnavala.

87. S členom 5(3) je določena delna prevalitev dokaznega bremena v korist potrošnika, ki mu, če je upoštevan rok, *ni* treba izkazati, da je neskladnost obstajala že ob dobavi blaga. Tako mora potrošnik še vedno zatrjevati – in po potrebi dokazati – da dobavljeno blago glede na njegov namen ne ustreza standardom kakovosti in da nima lastnosti in primernosti blaga, ki bi jih lahko razumno pričakoval glede na pogodbo in informacije, našteje v členu 2(2). Izkazano mora biti neujemanje, ne pa njegov vzrok. Tako v obravnavani zadevi ne zadošča, da je potrošnica, kot je F. Faber, dokazala le, da je prišlo do požara. Izkazati mora, zakaj zaradi požara meni, da dobavljeni avtomobil ni ustrežal avtomobilu, ki ga je glede na pogodbo in druge upoštevne informacije pričakovala. V okoliščinah, kakršne so te v obravnavani zadevi, lahko morda zadostuje, da F. Faber izkaže, da proizvod ne more več (ustrezno) opravljati funkcije, zaradi katere je bil nabavljen (ker ne more več voziti avtomobila), ne da bi bila dolžna opredeliti, zakaj je do tega prišlo.⁵⁷

88. Vendar potrošniku ni treba zatrjevati in po potrebi dokazati, da je neujemanje mogoče pripisati prodajalcu (kar bi verjetno obsegalo preverjanje stanja blaga pred dobavo potrošniku oziroma ob njej). Taka zahteva bi popolnoma spodkopala pravilo iz člena 5(3). Poleg tega odgovornost prodajalca na podlagi Direktive 1999/44 ni krivdna odgovornost. To je razvidno tudi iz člena 4, ki *prodajalcu* daje regresno pravico do *proizvajalca*, iz čigar ravnanja ali opustitev neskladnost izhaja. Poleg tega bi bilo

55 — COM(95) 520 final (naveden v opombi 28, str. 14).

56 — COM(95) 520 final (naveden v opombi 28, str. 14).

57 — Kot je to izrazil član senata med postavljanjem vprašanj na obravnavi: avtomobil, ki je skladen s svojim namenom, se sam od sebe ne vname.

nemogoče potrošniku naložiti tako dokazno breme, ker je mogoče razumno šteti, da ima načeloma prodajalec več (natančnejših) informacij o blagu in stanju, v katerem je bilo dobavljeno. Od potrošnika ni mogoče zahtevati, da predloži dokaze, ki mu niso na voljo.⁵⁸ To bi bilo tudi v nasprotju s celotnim namenom izpodbojne predpostavke iz člena 5(3) in s širšimi cilji Direktive 1999/44.

89. Iz besedila člena 5(3) in uvodne izjave 8 k Direktivi 1999/44 je razvidno, da nato sledi prevalitev dokaznega bremena na prodajalca, ki mora, da bi se izognil odgovornosti, izkazati, da neskladnosti ob dobavi ni bilo,⁵⁹ ali sicer ovreči potrošnikove trditve in oporekati dokazom. To lahko stori na primer tako, da dokaže, da napaka izhaja iz ravnanja ali opustitev po dobavi blaga ali da jo je treba pripisati dejavniku, za katerega on, namreč prodajalec, ni odgovoren. Šele v tej poznejši fazi bo uspeh potrošnikovega zahtevka odvisen od tega, ali bo predložil dokaz glede vzroka neskladnosti.

90. Končno, s členom 5(3) je opredeljeno, kdo mora kaj dokazati in v kakšnem vrstnem redu. Vendar ni določeno, kako dokazati zahtevane elemente. Menim, da je, ker ne obstajajo pravila Unije, to stvar nacionalnega postopkovnega dokaznega prava, ki pa mora v zvezi s tem seveda tudi spoštovati načeli enakovrednosti in učinkovitosti.⁶⁰

Predlog

91. Glede na navedeno predlagam, naj Sodišče na predlog za sprejetje prehodne odločbe *Gerechthshof Arnhem-Leeuwarden* odgovori:

V okoliščinah, v katerih je kupec sprožil odškodninski postopek proti prodajalcu na podlagi določb nacionalnega prava, ki se med drugim uporabljajo za potrošniške pogodbe, ni pa izrecno zatrjeval, da je potrošnik, nacionalna postopkovna določba ne more nasprotovati temu, da nacionalno sodišče preuči, ali je ta oseba resnično potrošnik v smislu Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij, in posledično uporabi nacionalni zakon o varstvu potrošnikov, razlagan v skladu z Direktivo 1999/44. Vendar je ta zahteva odvisna od pogoja, da ima nacionalno sodišče na voljo pravne in dejanske elemente, ki so potrebni za to nalogo, bodisi zato, ker so ti elementi že del spisa, bodisi zato, ker jih lahko pridobi v skladu z nacionalnim postopkovnim pravom. Nacionalno sodišče ne sme prekoračiti meja spora, kot so ga opredelile stranke. Ista dolžnost *ex officio* preučitve in isti pogoji veljajo za pritožbo, (i) če je vsaj ena stranka uveljavljala določbe nacionalnega prava, s katerimi je (vsaj delno) prenesena Direktiva 1999/44, in (ii) če – glede na to, ali je (oziroma ni) stranka potrošnik – je lahko (ali ni) deležna okrepljenega varstva, zagotovljenega s temi določbami. Dejstvo, da je potrošnika zastopal odvetnik, ne spremeni te ugotovitve.

Z načelom učinkovitosti je zahtevana *ex officio* preučitev člena 5(3), če ima nacionalno sodišče na voljo potrebne pravne in dejanske elemente in če ne spremeni meja spora, kot so ga opredelile stranke. Ker ima člen 5(3) podobne značilnosti, kot so tiste, s katerimi je opredeljeno pravilo javnega reda iz nacionalnega prava, je lahko z načelom enakovrednosti zahtevano tudi, da nacionalno sodišče, kot je to v sporu o glavni stvari, po uradni dolžnosti uporabi katero koli določbo nacionalnega prava, s katero je prenesen člen 5(3).

Direktiva 1999/44 ne omejuje pristojnosti držav članic, da določijo in uporabljajo pravila o izvajanju dokazov glede zahteve na podlagi člena 5(2) Direktive 1999/44, da potrošnik obvesti prodajalca o neskladnosti, če nacionalno pravo (i) določa rok, ki ni krajši od dveh mesecev, (ii) če ne določa

58 — V zvezi s potrošniškimi krediti glej na primer sklepne predloge generalnega pravobranilca N. Wahla v zadevi *CA Consumer Finance* (C-449/13, EU:C:2014:2213, točka 37).

59 — To je bil tudi namen Komisije, ko je predlagala to določbo; glej COM(95) 520 final (naveden v opombi 28, str. 12).

60 — Glej na primer sodbo *Arcor* (C-55/06, EU:C:2008:244, točka 191 in navedena sodna praksa).

pravil, ki spreminjajo vsebino obveznosti iz člena 5 Direktive 1999/44, in (iii) veljavna pravila niso drugače manj ugodna od tistih, ki veljajo za nacionalne tožbe in niso oblikovana tako, da bi bilo v praksi onemogočeno ali čezmerno oteženo uresničevanje pravic, podeljenih s pravom Unije.

S členom 5(3) Direktive 1999/44 je določena delna prealitev dokaznega bremena v korist potrošnika, ki mu, če je upoštevan rok, *ni* treba izkazati, da je neskladnost obstajala že ob dobavi blaga. Potrošnik mora pa tako še vedno opredeliti, da dobavljeno blago ne ustreza tistemu, za katerega bi lahko razumno pričakoval, da ga bo prejel glede na pogodbo in informacije, naštete v členu 2(2). Vendar potrošniku ni treba dokazati, da je neujemanje mogoče pripisati prodajalcu.